

ДИРЕКТИВА НА СЪВЕТА 2001/23/ЕО

от 12.03.2001 година

относно сближаването на законодателствата на държавите-членки във връзка с гарантирането на правата на работниците при прехвърляне на собствеността на предприятия или обособени части от тях

СЪВЕТЪТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ,

като взе предвид Договора за Европейския съюз и по-специално Член 94 от него,

като взе предвид предложението на Комисията,

като взе предвид становището на Европейския парламент¹,

като взе предвид становището на Икономическия и социален комитет²,

като има предвид, че:

- (1) В Директива на Съвета 77/87/ЕИО от 14.02.1977 г. относно сближаването на законодателствата на държавите-членки във връзка с гарантирането на правата на работниците при прехвърляне на собствеността на предприятия или обособени части от тях³ има съществени изменения и допълнения⁴. Следователно тя се нуждае от кодифициране в интерес на яснотата и рационалността.
- (2) Икономическите тенденции водят до промени на национално и общностно равнище в структурата на предприятията чрез прехвърляне на предприятия или обособени части от тях на други работодатели в резултат на разпоредителни сделки или сливания.
- (3) Съществува необходимост от осигуряване на закрила на работниците особено при смяна на работодателя, за да се гарантират техните права.
- (4) В отделните държави-членки продължават да съществуват различия в степента на закрила на работниците в тази връзка и различията трябва да се намалят.
- (5) Хартата на Общността за основните социални права на работниците, приета на 09.12.1989 г. ("Социалната харта") провъзгласява по-специално в точки 7, 17 и 18: "Завършването на вътрешния пазар трябва да доведе до подобряване на условията за живот и труд на работниците в Европейската общност. Подобряването трябва да включва при необходимост развитие на определени аспекти от нормативната уредба в областта на заетостта като например процедурите за колективни

¹ Становище, представено на 25.10.2000 г. (необнародвано в Официален вестник).

² ОВ С 367, 20.12.2000 г., стр. 21.

³ ОВ Л 61, 05.03.1977 г., стр. 26.

⁴ Вж Приложение I, Част А.

съкращения или производствата по несъстоятелност. Трябва да се осигури подходящо развитие на информирането, консултирането и участието на работниците, като се вземе предвид съществуващата практика в различните държави-членки. Информирането, консултирането и участието трябва да се осъществяват своевременно, особено във връзка с действия за реструктуриране на предприятията или сливания, които оказват влияние върху заетостта на работниците”.

- (6) През 1977 г. Съветът прие Директива 77/187/ЕИО за насърчаване на хармонизацията на съответните национални закони, които гарантират правата на работниците и своевременното консултиране с работническите представители.
- (7) Посочената директива впоследствие е изменяна и допълвана в светлината на въздействието на вътрешния пазар, законодателните тенденции в държавите-членки по отношение на спасяването на предприятия в затруднено икономическо положение, практиката на Съда на Европейските общности, Директива на Съвета 75/129/ЕИО от 17.02.1975 г. относно сближаването на законодателствата на държавите-членки във връзка с колективните съкращения⁵ и вече съществуващото законодателство в повечето държави-членки.
- (8) Съображенията във връзка с правната стабилност и прозрачността наложиха изясняване на законовото понятие “прехвърляне” в светлината на практиката на Съда на Европейските общности. Поясненията не промениха приложното поле на Директива 77/187/ЕИО според тълкуването на съда.
- (9) Социалната харта признава значението на борбата срещу всички форми на дискриминация, особено на основата на пола, цвета на кожата, расата, мненията и религиозните убеждения.
- (10) Настоящата директива не изменя сроковете, посочени в Приложение I, Част Б, в рамките на които държавите-членки са длъжни да съобразят нормативната си уредба с Директива 77/187/ЕИО и акта за нейното изменение и допълнение,

ПРИЕ НАСТОЯЩАТА ДИРЕКТИВА:

ГЛАВА I

Приложно поле и определения

Член I

1. (а) Настоящата директива се прилага към всички прехвърляния на предприятия или обособени части от тях на друг работодател в резултат на разпоредителни сделки за прехвърляне или сливане.

(б) Съгласно т. (а) и следващите разпоредби на настоящия член по смисъла на настоящата директива прехвърляне е налице, когато има прехвърляне на стопански обект, който запазва своята идентичност, която

⁵ ОВ Л 48, 22.02.1975 г., стр. 29. Директивата е заменена от Директива 98/59/ЕС (ОВ Л 225, 12.08.1998 г., стр. 16).

означава организирано групиране на ресурси с цел извършване на стопанска дейност, независимо от това дали дейността е основна или спомагателна.

(в) Настоящата директива се прилага към държавни и частни предприятия, които извършват стопанска дейност, независимо дали са създадени със стопанска или нестопанска цел. Административното преобразуване на държавни административни органи или прехвърлянето на административни функции между държавни административни органи не се смята за прехвърляне по смисъла на настоящата директива.

2. Настоящата директива се прилага в случаите и доколкото прехвърлянето предприятие или прехвърляната обособена част се намира на територията, обхваната от приложното поле на Договора.
3. Настоящата директива не се прилага към морски плавателни съдове.

Член 2

1. По смисъла на настоящата директива:

(а) “Прехвърлител” означава физическо или юридическо лице, което поради прехвърляне по смисъла на Член 1, ал. 1 престава да бъде работодател по отношение на предприятието или обособената част от него;

(б) “Приобретател” означава физическо или юридическо лице, които поради прехвърляне по смисъла на Член 1, ал. 1 става работодател по отношение на предприятието или обособената част от него;

(в) “Работнически представители” и сродните с това понятие изрази означават представители на работниците съгласно законодателството или практиката на държавите-членки;

(г) “Работник” означава лице, което в съответната държава-членка е защитено съгласно националното трудово законодателство;

2. Настоящата директива не ограничава националното законодателство във връзка с определянето на трудовите договори или трудовоправните отношения.

Държавите-членки обаче нямат право да изключват от приложното поле на настоящата директива трудови договори или трудови правоотношения единствено поради някоя от следните причини:

(а) работно време, което е отработено или трябва да се отработи;

(б) наличие на трудови правоотношения по срочен трудов договор, който попада в приложното поле на Член 1, ал. 1 от Директива на Съвета 91/383/ЕИО от 25.06.1991 г. за допълване на мерките за насърчаване на подобряването на охраната на труда и здравословните условия на труд при срочни трудови договори или временни трудови правоотношения⁶; или

(в) наличие на временни трудови правоотношения по смисъла на Член 1, ал. 2 от Директива 91/383/ЕИО и предприятието или обособената част от него представлява временната заетост при работодателя или е част от нея.

⁶ ОВ Л 206, 29.07.1991 г., стр. 19.

ГЛАВА II

Гарантиране на правата на работниците

Член 3

1. Правата и задълженията на прехвърлителя във връзка със съществуващите трудови договори или трудови правоотношения към датата на прехвърлянето се прехвърлят на приобретателя по силата на прехвърлителната сделка.

Държавите-членки могат да приемат разпоредби, съгласно които след датата на прехвърлителната сделка прехвърлителят и приобретателят поемат отговорност заедно и поотделно за задълженията, възникнали преди датата на прехвърлянето във връзка със съществуващите трудови договори или трудови правоотношения на датата на прехвърлянето.

2. Държавите-членки могат да приемат подходящи мерки, за да гарантират, че прехвърлителят уведомява приобретателя за всички права и задължения, прехвърляни на приобретателя по силата на настоящия член, доколкото тези права и задължения са известни или е трябвало да бъдат известни на прехвърлителя по времето на прехвърлянето. Неизпълнението на задължението за уведомяване на приобретателя от страна на прехвърлителя за правата и задълженията не може да попречи на прехвърлянето на правата и задълженията и на правата на работниците срещу приобретателя и/или прехвърлителя по отношение на тези права и задължения.

3. След прехвърлянето приобретателят продължава да спазва условията на колективния трудов договор, приложими и към прехвърлителя съгласно договора до датата на прекратяване или изтичане на срока на колективния трудов договор или влизане в сила на нов колективен трудов договор.

Държавите-членки могат да ограничат периода за спазване на тези условия с уговорката, че периодът не може да бъде по-кратък от една година.

4. (а) Освен ако държавите-членки не предвидят друго, разпоредбите на алинеи 1 и 3 не се прилагат към правата на работниците на обезщетения за старост, инвалидност или по наследство в рамките на допълнително фирмено или междуфирмено пенсионно осигуряване извън задължителното обществено осигуряване в държавите-членки.

(б) Дори когато не приемат разпоредби по буква (а) относно приложимостта на алинеи 1 и 3 към посочените права, държавите-членки предприемат необходимите мерки за закрила на интересите на работниците и лицата, които вече не работят в предприятието на прехвърлителя към датата на прехвърлянето, във връзка с правата им за незабавно или бъдещо получаване на обезщетения за старост, включително обезщетения по наследство, в рамките на допълнителното осигуряване по буква (а).

Член 4

1. Прехвърлянето на предприятието или на обособена част от него само по себе си не дава основания за уволнения от прехвърлителя или приобретателя. Тази разпоредба не пречи на съкращения по икономически, технически или организационни причини, които налагат промени в работната сила.

Държавите-членки могат да приемат разпоредби, съгласно които първото изречение не се прилага към определени категории работници, които не са обхванати от законодателството или практиката на държавите-членки във връзка със закрилата срещу съкращения.

2. Ако трудовият договор или трудовото правоотношение се прекратява, защото прехвърлянето предполага съществени промени в условията на труд в ущърб на работника, работодателят се смята за отговорен за прекратяването на трудовия договор или трудовото правоотношение.

Член 5

1. Освен ако държавите-членки не предвидят друго, Членове 3 и 4 не се прилагат към прехвърлянето на предприятие или обособена част от него, когато прехвърлителят е в производство по несъстоятелност или е обявено сходно производство с оглед на ликвидацията на активите на прехвърлителя под надзора на компетентен държавен орган (който може да бъде синдик, упълномощен от компетентния държавен орган).

2. Когато Членове 3 и 4 се прилагат към прехвърляне по време на производство по несъстоятелност, открито по отношение на прехвърлителя (независимо дали производството е открито с оглед на ликвидацията на активите на прехвърлителя) и при условие че производството е под надзора на компетентен държавен орган (който може да бъде синдик, упълномощен от компетентния държавен орган), държавите-членки могат да приемат разпоредби, съгласно които:

(а) независимо от разпоредбите на Член 3, ал. 1, задълженията на прехвърлителя, които възникват от трудови договори или трудови правоотношения и са изискуеми преди прехвърлянето или преди откриването на производството по несъстоятелност, не се прехвърлят на приобретателя при условие че производството поражда съгласно законите на съответната държава-членка минимум равностойни права на предвидените в Директива на Съвета 80/987/ЕИО от 20.10.1980 г. относно сближаването на законодателствата на държавите-членки във връзка със закрилата на работниците при несъстоятелност на техния работодател⁷; или

(б) приобретателят, прехвърлителят или лицето/лицата, изпълняващи функциите на прехвърлителя от една страна и работническите представители от друга страна могат да се споразумеят за промени в рамките на допустимото от съществуващото законодателство или практика на условията за гарантиране на правата на работниците чрез осигуряване на оцеляването на предприятието или обособената част от него.

⁷ ОВ Л 283, 20.10.1980 г., стр. 23. Последни изменения и допълнения с Акта за присъединяването от 1994 г.

3. Държавите-членки могат да прилагат параграф 20, буква (б) към прехвърляния, при които прехвърлителят се намира в тежка икономическа криза съгласно определенията в националното законодателство при условие че това положение е обявено от компетентен държавен орган и подлежи на съдебен контрол и ако такива разпоредби вече са съществували в националното законодателство на 17.07.1998 г.

Комисията представя доклад за правните последици от тази разпоредба до 17.07.2003 г. и прави съответните предложения пред Съвета.

4. Държавите-членки предприемат подходящи мерки с оглед на предотвратяването на злоупотреби с производствата по несъстоятелност, които целят лишаване на работниците от правата, предвидени в настоящата директива.

Член 6

1. Ако предприятието или обособената част от него запазят своята самостоятелност, статутът и функциите на представителите или работническото представителство при прехвърлянето се запазват при същите условия както преди датата на прехвърлянето по силата на законова, подзаконова или административна разпоредба при условие че са изпълнени необходимите условия за учредяване на работническо представителство.

Първото изречение не се прилага, ако съгласно законовите, подзаконовите или административните разпоредби или практиката на държавите-членки или по споразумение с работническите представители са изпълнени условията за преназначаване на работническите представители или учредяване на работническо представителство.

Когато прехвърлителят е в производство по несъстоятелност или е обявено сходно производство с оглед на ликвидацията на активите на прехвърлителя под надзора на компетентен държавен орган (който може да бъде синдик, упълномощен от компетентния държавен орган), държавите-членки могат да предприемат необходимите мерки за гарантиране на подходящо представителство на прехвърлените работници до новото избиране или назначаване на работнически представители.

Ако предприятието или обособената част от него не запази своята самостоятелност, държавите-членки предприемат необходимите мерки, за да гарантират подходящо представителство на прехвърлените работници, които са представлявани преди прехвърлянето, за периода, необходим за учредяване или преназначаване на работническите представители съгласно националното законодателство или практика.

2. Ако мандатът на представителите на засегнатите от прехвърлянето работници изтича в резултат на прехвърлянето, на представителите продължава да се осигурява закрилата, предвидена от законовите, подзаконовите или административните разпоредби или практиката на държавите-членки.

ГЛАВА III

Информирание и консултиране

Член 7

1. Прехвърлителят и приобретателят са длъжни да информират представителите на засегнатите от прехвърлянето работници за:

- датата или предложението за дата на прехвърлянето;
- причините за прехвърлянето;
- правните, икономическите и социалните последици от прехвърлянето за работниците;
- всички мерки, предвидени във връзка с работниците.

Прехвърлителят е длъжен да предостави информацията на представителите на работниците си своевременно преди извършването на прехвърлителната сделка.

Приобретателят е длъжен да предостави информацията на представителите на работниците си своевременно и във всеки случай преди работниците му да бъдат пряко засегнати от прехвърлянето по отношение на условията на труд и заетост.

2. Когато предвижда мерки по отношение на работниците си, прехвърлителят или приобретателят се консултира с работническите представители относно мерките своевременно с оглед на постигането на споразумение.

3. Държавите-членки, чиито закони, подзаконови или административни разпоредби предвиждат достъп на работническите представители до арбитраж за мерките по отношение на работниците, могат да ограничат задълженията по алинеи 1 и 2 до случаите, когато извършеното прехвърляне поражда промени в дейността, за които съществува вероятност да доведат до сериозни проблеми за значителна част от работниците.

Информирането и консултирането обхващат като минимум мерките, предвидени по отношение на работниците. Информацията се предоставя и консултациите се провеждат достатъчно преди извършването на промените в дейността, посочени в първото изречение.

4. Задълженията по този член се прилагат независимо от обстоятелството дали решението, което води до прехвърляне, е взето от работодателя или от предприятие, което го контролира.

Когато се разглеждат нарушения на изискванията за информиране и консултиране по настоящата директива, аргументът, че нарушенията се дължат на непредоставяне на информацията от предприятие, което контролира работодателя, е неприемлив.

5. Държавите-членки могат да ограничат задълженията по алинеи 1, 2 и 3 до предприятия, които от гледна точка на броя на работниците изпълняват условията за избор или определяне на колективен орган за работническо представителство.

6. При липса на работнически представители в дадено предприятие не по тяхна вина държавите-членки осигуряват предварително информиране на съответните работници относно:

- датата или предложението за дата на прехвърлянето;
- причините за прехвърлянето;
- правните, икономическите и социалните последици от прехвърлянето за работниците;
- всички мерки, предвидени във връзка с работниците.

ГЛАВА IV

Заклучителни разпоредби

Член 8

Настоящата директива не пречи на правото на държавите-членки да приемат или въвеждат закони, подзаконови или административни разпоредби, които са по-благоприятни за работниците, както и да насърчават или допускат колективни трудови договори или споразумения между социалните партньори, които са по-благоприятни за работниците.

Член 9

Държавите-членки приемат закони, подзаконови и административни разпоредби, необходими за да дадат възможност на всички работници и работнически представители, които се смятат за оцетени поради неизпълнение на задълженията по настоящата директива, да потърсят правата си по съдебен ред след евентуална жалба пред други компетентни органи.

Член 10

Комисията представя на Съвета анализ на последиците от разпоредбите на настоящата директива до 17.07.2006 г. Тя предлага при необходимост изменения и допълнения.

Член 11

Държавите-членки предоставят на Комисията своите закони, подзаконови и административни разпоредби, отнасящи се до прилагането на настоящата директива.

Член 12

Директива 77/187/ЕИО с измененията и допълненията с директивата, посочена в Приложение I, Част А, се отменя без да се ограничават задълженията на държавите-членки по отношение на сроковете за изпълнение съгласно Приложение I, Част Б.

Позоваванията на отменената директива се смятат за позовавания на настоящата директива и се четат съгласно таблицата за съответствие в Приложение II.

Член 13

Настоящата директива влиза в сила на двадесетия ден от публикуването ѝ в *Официален вестник на Европейските общности*.

Член 14

Адресати на настоящата директива са държавите-членки.

Съставена в Брюксел на 12.03.1998 г.

За Съвета:
B. Ringholm
Председател